

INHOUD

Een – Onderweg	9
Tussenspel GEESTESKIND • 1961	53
Twee – Op de rots	59
Tussenspel 'VADER EN ZOON' • 1975	115
Drie – Regen	119
Tussenspel EEN EINDE • 2001	177
Vier – Terugkeer	183

1

Op het moment dat Paolo Lentini eindelijk zijn mond opendoet, slaat met een daverende klap iets zwarts tegen de voorruit, een rode veeg blijft erop achter. Hij houdt de auto met moeite in bedwang, op de passagiersstoel strekt Mondo werktuiglijk zijn armen uit, de wegenkaart glijdt van zijn schoot als de wagen schommelend tot stilstand komt. Ik laat het achterportierraam neer, een zak hitte wordt naar binnen gekwakt, de geur van hete steen en stof. Een vogel ligt met onnatuurlijk gespreide vleugels op het wegdek. De haaksnavel en kop zitten onder het bloed.

‘Een roofvogel,’ zeg ik met mijn hoofd buiten het raam, ‘waar komt die vandaan?’

De zon beukt op mijn schedeldak, mijn ogen tranen van het felle licht. Met een hoofdbeweging gebiedt Lentini me het raam te sluiten en trekt weer op. Hij probeert de ruitensproeier, het pompje zoemt hysterisch, maar water komt er niet. De wisserbladen smeren het bloed met donsveertjes over de bestofte ruit uit tot een onappetijtelijke smurrie.

Mondo vist de wegenkaart van zijn voeten en zoekt met zijn vinger aarzelend de weg. Lentini rijdt langzamer nu, hij maakt, ingespan-

nen tussen de evenwijdige banen door turend, een verontschuldigend gebaar naar het besmeurde glas. Daarachter daverende warmte. Als ik mijn hand tegen de ruit van het achterportier leg, doet het zeer aan mijn vingertoppen. Alleen de airco beschermt ons.

Een boer bewerkt tegen beter weten zijn land. Hij ploegt de laatste stoppels onder van het graan dat veel eerder dan andere jaren van het veld is gehaald, meer verdord dan volgroeid. De trekker staat zo scheef tegen de helling dat hij elk moment lijkt te kunnen omkiepen. Grote stofwolken van verdroogde aarde hangen boven de akker en worden in een werveling van hete lucht opgezogen tot een kolom van wel twintig meter. Vogels nemen niet meer de moeite achter de ploeg aan te vliegen. Nu ik erop let zie ik meer dode dieren: vogels, konijnen of hazen, de linten van geplette slangen op het asfalt.

Halftien. Op het luxe dashboard is te zien dat het buiten al meer dan veertig graden is, de binnentemperatuur staat ingesteld op dertig, maar die waarde haalt de installatie allang niet meer. De zon schijnt onverbiddelijk, maar de hemel is niet van het strakke azuur dat je van hete zomerochtenden gewend bent, eerder een vuilgelig gefloerst bleekblauw, alsof het stof van de akkers is doorgedrongen in de hogere lagen van de atmosfeer. Naar de einder toe wordt het geel dichter en donkerder, de kleur van zwavel. Zouden we er niet beter aan doen om te keren?

De banen die de rubbers in de ruit hebben schoongeveegd worden snel weer stoffig, als een lap groezelige vitrage hangt het okergele gruis over het glas. Lentini zwijgt en stuurt geconcentreerd over de smalle weg want doorgaande routes mijden we.

Een halfuur lang heeft hij mijn vragen genegeerd, niet gehoord of ze beantwoord met die typerende blik van de martelaar die zijn tegenstanders hun jammerlijke onwetendheid vergeeft, een overblijfsel uit zijn vorige leven waarschijnlijk. En juist op het moment dat hij na mijn zoveelste aansporing dan eindelijk leek te gaan vertellen waar in 's hemelsnaam Neva was, klapte dat beest tegen de ruit. Neva. Zij zou er ongetwijfeld in zijn geslaagd onze vlucht de luchtigheid van een uitstapje te geven.

Ik probeer Mondo's blik te onderscheppen als hij in het opmaakspiegeltje van de zonneklep kijkt, maar de ogen zien me niet, ze zoe-

ken een punt ver achter de auto. Dan kijkt hij weer naar de wegenkaart, waarop zijn vinger rondschuifelt en steeds weer terugkeert naar de stad, een vlek op een knooppunt van rode en gele lijnen, alsof hij nauwgezet bijhoudt hoeveel afstand zich al tussen hem en het theater heeft gewurmd. Ook hij heeft zijn liefde achtergelaten.

Toen het Calissotheater een jaar geleden werd meegesleurd in de val van ons festival en zijn deuren sloot, hield Mondo zich groot. 'Ach, nu krijg ik tijd voor andere dingen,' zei hij toen de ondergang onafwendbaar bleek. Maar er waren geen andere dingen. Vanaf het moment dat hij er als jongen van twaalf voor het eerst binnendrong was dat theater zijn wereld. 'Ik heb op die paar vierkante meter alles gezien wat het menselijk bestaan aan schouwspel maar bieden kan, elk denkbaar drama heeft zich onder mijn ogen afgespeeld,' zei hij wel eens met trots in zijn stem. Ook na de sluiting bleef Mondo naar zijn theater gaan, elke dag, trouw als een man die het graf van zijn gestorven beminde bezoekt.

Als het Calisso niet dicht was, hadden we Mondo nooit kunnen overhalen weg te gaan uit de stad. Dan was het festival in volle gang geweest en had Neva nooit dit plan opgevat. Hoe verzensend en beangstigend ook de temperaturen, niemand had het in zijn hoofd gehaald tijdens het festival de stad te verlaten. Dan waren de straten levendig en klonk er tot laat muziek, gelach en verwachtingsvol klakken van hakken tussen de muren. Het restaurant zou vol zitten en na een mooie avond kroop ik achter de oude piano; of we zouden lullen tot we zo murw waren dat de eensgezindheid zich behaaglijk tussen ons wurmde... Als.

In mijn nek kriebelt onrust.

'Het was nota bene haar plan,' zeg ik.

2

14 Besluiten ontstaan vaak op een onnaspeurbare manier. Vorige week – de stad zat weer eens dagen zonder stroom – troffen we elkaar zoals de gewoonte is geworden in mijn restaurant. Onder het gewelf was het niet koeler dan buiten, maar de warmte leek er geruststellend uit de keuken te komen. Ik kookte, en etend bij het licht van kaarsen en stallantaarns probeerden we zoveel van de wellevendheid overeind te houden als we konden opbrengen. Al weken probeerden we de omstandigheden te negeren, wuifden de gedachte aan de angstaanjagende hitte weg als een volhardende wesp in augustus: het was heet, ja, wat wilde je, het was zomer.

Tot Neva het gemedene thema aansneed.

‘Kunnen we niet beter weggaan?’ vroeg ze. Hadden we de beelden niet op tv gezien? Rampen, de mensen vluchtten, als je niet beter wist zou je denken dat de wereld verging. ‘Dit is níét normaal,’ ging ze verder met een gezag waar niemand tegen inging, ‘dat ziet een kind.’ Ze lepelde de gegevens op alsof ze de weerstatistieken vanbuiten had geleerd die de kranten lange tijd domineerden, maar uit de kolommen verdwenen waren nadat ook het laatste record gesneuveld was. ‘Zevenenveertig graden vandaag. Zévenenvéertig. Eind júni! De zo-

veelste dag op rij boven de veertig, sinds begin mei is het geen dag minder dan drieëndertig graden geweest. Om van de droogte maar te zwijgen. Na december is er amper nog een druppel gevallen.'

Het werd stil. Na een poosje stond ik op en liep uit gewoonte naar de espressomachine.

'Jongens,' zei ik toen ik terugkwam, 'het is carnaval op de Olympus, een dodelijk bacchanaal! De simpele zielen die denken dat de natuur bewust opereert, kunnen hun hart ophalen aan de wraak die Moedertje Aarde het mensengeslacht bereidt. Het is met ons gedaan.'

'Nu moet je niet overdrijven,' zei Paolo Lentini.

'Ik overdrijf eens niet.' Ik ging achter de oude piano zitten en improviseerde wat. Ondertussen vertelde ik het wonderlijke verhaal dat ik die middag had gehoord. Een heuse boeteprediker trok met een schare volgelingen door de heuvels. Fakkels, gebeden, kemelsharen kleed, zelfkastijding met takkenbossen, je reinste Middeleeuwen. Het grootste wonder, zei ik, was waarschijnlijk dat ze de bossen niet platbrandden. Daarmee kreeg ik hen aan het lachen.

Maar Neva liet zich niet door mij van de weg duwen en sloopte onze weerstand finaal, onder de puinhopen ervan dook als vanzelf een besluit op. Ze had het als een karretje tegen de helling van onze verdringing op geduwd en over het dode punt heen geholpen. Zij kan zulke dingen.

'Het wordt tijd dat we onszelf niet langer voor de gek houden,' zei ze, 'niemand klaagt nog. Als het normaal was, zou iedereen onafgebroken jammeren dat het om te sterven zo heet was.' Met nerveuze gebaren die contrasteerden met haar overwicht en haar dwingend kalme alt, plukte Neva een papieren servet uiteen. 'De mensen voelen het,' zei ze, 'iedereen wil weg, jullie hebben toch ook de beelden gezien van de verkeerschaos? En de kerken zitten tjokvol. Het is dus niet normaal, en ook niet abnormaal-normaal, als jullie begrijpen wat ik bedoel. Ik geloof niet dat het zo weer overgaat. Boeteprocessies, zeg je...' Ze keek glimlachend naar mij, Lentini sloeg zijn ogen neer. 'Dus, wachten we tot we de laatsten zijn, tot het licht voorgoed uitgaat, er helemaal geen water meer uit de kraan komt, of...?'

'Vroeger was er zo vaak geen water...' begon Mondo.

'Vroeger,' zei ze met haar warmste stem. Mondo wendde zijn blik

af. 'Kijk, we móéten weg, maar bovendien... wat houdt ons hier?' Ze liet haar blik meewarig door het lege restaurant gaan, waar het sinds het failliet van het festival meestal stiller was dan vroeger op de kilste winterdagen. Ze had gelijk.

'Waar wil je heen?' vroeg ik. 'Naar zee?'

Ze lachte. 'Zeewater kun je niet drinken, en in de bergen...' Ze sloot even haar ogen. 'Je blijft afhankelijk van stroom en waterleiding.'

Ze volgde niet zomaar een ingeving, bleek. Haar ogen begonnen te fonkelen. Ze had al met Michele Casale getelefoneerd en we waren meer dan welkom bij hem op de rots.

'Hoe lang dan?' vroeg Mondo met onzekere stem.

'Tot de regen komt,' zei Neva en draaide haar handpalmen naar boven alsof ze de druppels al voelde. 'Luister, heet is het overal maar hier zitten we in de val. Zijn huis hééft niet eens stroom, wel een waterput.' Ze keek om zich heen alsof ze zelf onder de indruk was van haar woorden en liet haar blik op mij rusten. 'Bovendien... daarboven staat meestal wel een windje. Jullie kennen Michele goed genoeg om te weten dat we het prima zullen uithouden met elkaar.' We. Ze raakte even Lentini's hand aan en knipoogde naar mij. 'Zelfs jij. Er staat trouwens ook ergens een oude vleugel. Kun je spelen zoveel je wilt.'

16

Het pleit was beslecht. Hoe flikte ze dat toch? Ik sloeg twee akkoorden aan. Ze klonken mooi dissonant, de haartjes op mijn armen veerden op. Daarna pingelde ik een weemoedig simpel repeterend motiefje: f-fis. Als een kind dat de piano uitprobeert en haperend, stokkend en met misslagen zijn weg zoekt naar een melodie. *Pa-pada-pa-papapa-da*. Ligeti, dat had ik vroeger vaak gespeeld. De anderen keken me bevreed aan.

Neva's voorstel had de sluier van vergoelijking van onze situatie afgerukt, en in haar blik zag ik een beloftevolle twinkeling. 'Het mag wel wat opgewekter,' zei ze, vrolijk door haar overwinning, 'we overleven het wel.'

'Tja,' zei ik, 'zoals jij het brengt,' en lachte mee.

Ik bedacht dat Neva elke dag om me heen zou zijn, misschien zouden we kamer aan kamer slapen. 'Goed, we gaan decameroontje spelen,' - ik sloeg de klep van de piano dicht - 'geestig. Wanneer vertrekken we?'

3

‘Ben je de weg kwijt?’ vraag ik wanneer Lentini de auto tot stilstand laat komen bij een splitsing.

Mondo schudt met korte bewegingen de roes van een hazenslaapje van zich af en kijkt droezig rond. Het lijkt of hij met de kilometer ouder wordt. Lentini probeert de plaatsnamen op te maken uit de afgebladderde en verroeste wegwijzers vol putjes en kogelgaatjes aan de overkant.

‘Jullie zijn er zo vaak geweest. Straks staan we ergens, zonder benzine. Heeft deze auto trouwens niet zo’n ingeblikte gids? Ik hou van die zwoele stem die tegen je praat. *Bestemming bereikt.*’

Lentini schudt zijn hoofd, er glimt een grimmige lach rond zijn lippen. Hij blijft stoïcijns. Na een slok water en een snelle blik op Mondo’s uitgestrekte wijsvinger op de wegenkaart slaat hij vastberaden linksaf, in de richting van een hoge heuvelketen. Hoewel nergens een andere auto is te zien, geeft hij netjes richting aan.

Zelf ben ik nooit in het stadje geweest, maar ik zie het plaatje voor me van de kitscherige ansicht die Neva en Lentini me tijdens een van hun logeerpartijen stuurden. Een tufsteenrots waar de huizen bovenop

gelijmd lijken, verheft zich er als een mystieke burcht, een toren van Babel, eenzaam uit de winternevel die in de omringende kloven hangt. Sommige huizen zien eruit alsof ze elk ogenblik naar beneden kunnen donderen, wat ook vaak genoeg is gebeurd; de erosie knaagt al eeuwen aan de sokkel van zachte steen. De stervende stad wordt het dorp daarom ook wel genoemd. Hoe romantisch. In werkelijkheid schijnt met veel hightech de ondergang onder controle te zijn gebracht en is het ten dode opgeschreven plaatsje voor miljoenen gestut, gerestaureerd, opgepoetst, verstevigd en van de modernste seismische apparatuur voorzien om zijn gedoemde rol te kunnen blijven spelen voor toeristen. Wat zal ik daar aantreffen?

In mijn nekharen kriebelt een huivering die naar mijn kruin trekt. Michele Casale leeft zo teruggetrokken als in deze tijd maar mogelijk is. Toen hij het al decennia leegstaande huis dertig jaar geleden kocht besloot hij het te bewonen zoals het in de achttiende eeuw zou zijn bewoond. Het had geen elektriciteit of stromend water en dat liet hij zo. Neva vergeleek het altijd met een musicus die op oude instrumenten speelt. Het was niet primitief, zei ze, als je er logeerde wist je na twee dagen niet beter. Het trage tempo was ontspannend en je sliep er geweldig, volgens haar. 'Wij vinden het er heerlijk.' Hoe kan het dat in haar woorden alles zo vanzelfsprekend is? Wij.

18

Na een bocht glijd ik over de achterbank om de zon te ontwijken en zie via de achteruitkijkspiegel Lentini's ogen, strak op het asfalt gericht. Hij rijdt nog langzamer nu, maar maakt tenminste de indruk dat hij weet waarheen.

Neva. Uit zijn mond klinkt die naam altijd als een verzalige zucht, alsof hij niet verdient zelfs de naam maar uit te spreken van de vrouw voor wie hij het klooster verliet.

Het is een krankjorum verhaal, dat niemand moe wordt te horen: de Franse schoonheid die de monnik uit de ketenen van zijn geloof bevrijdde, tot de liefde bekeerde, zoals Neva zelf het met veel gevoel voor effect uitdrukte. Lentini heeft altijd bestreden dat hij omwille van haar was uitgetreden: de weg voor aardse begeerten kwam pas vrij nadát hij in ongelof was gevallen, zei hij dan. Om een dergelijke onnozelheid kon Neva alleen maar lachen: en dat was toevallig één dag nadat hij haar had leren kennen? Ja, ja! Ze konden over die lief-

desgeboorte disputeren als schriftgeleerden over het aantal engelen op een speldenpunt. Het was een bizar ritueel. En wie Neva zag, kon Lentini's voorstelling van zaken maar moeilijk geloven.

Hij was veel te laat vanochtend. Terwijl ik in de keuken zat te wachten, en nog maar eens koffie in mijn *moca* deed, ging ineens de stroom aan. Voor het eerst in bijna drie dagen. Ik greep mijn telefoon. Moest ik niet bellen, de hele operatie afblazen? Ik dacht aan Neva en hing het toestel nog even aan de oplader.

Ik schakelde de tv in, de meeste zenders waren zwart, alleen het eerste net zond uit. Nieuws. Of waren het opnames? Rampen, overal. Droogte en zandstormen, zondvloedachtige regens en overstromingen, drinkwatertekorten, elektriciteitscentrales waren door gebrek aan koelwater uitgevallen, een domino-effect. Bevoorradingsinfarcten, aardverschuivingen, modderlawines, bosbranden, dijkdoorbraken: het was of elke landstreek met perverse precisie juist in het hart van zijn zwakte getroffen werd, een precisie waarmee alleen de meedogenloze natuur opereert. Mensen ontvluchtten de steden naar de bergen of de kust. Wie geen zekere verblijfplaats had kon beter thuisblijven. Neva had gelijk gehad. De zender onderstreepte de beelden met dramatische muziek, veel pauken en bazuinen. De instanties hadden de burgers aangeraden water en voedsel in te slaan, zei de diepsonore commentaarstem. Voor deze boodschap waren de geblondeerde nieuwslezeressen blijkbaar te licht. Ook was het raadzam badkuipen te vullen met water.

Het espressopotje siste op het gasfornuis en toen ik met een kopje terugkwam was de televisie alweer dood. Niet veel later claxonneerde Lentini bescheiden. Op de passagiersstoel zat Mondo.

Ik maak een afwerend gebaar naar het water dat Mondo me voorhoudt en knik naar mijn eigen flesje. Ik draai de dop eraf en neem een paar slokken. Het tempo zakt nog iets, Lentini steekt zijn hand uit, neemt Mondo's fles aan en drinkt gretig.

Deze limousine past niet bij Lentini's ascetische verschijning, maar hij glom van genoegdoening toen hij hem vorig jaar voor een schijntje uit de failliete boedel van het festival kon kopen. Nadat de oude directeur Concetti was gestorven en zijn geadopteerde erfge-

naam alleen de leiding kreeg over het festival, was een van de eerste daden van Harald Concetti de aanschaf van een paar voorname auto's om prominente gasten mee door de smalle straatjes van onze stad te chautferen. De opvolger wilde van geen kritiek horen: hij bepaalde wat gepast was voor een festival van internationale faam, zei hij. Dat armzalige gedoe, dat marginale bohemien gefröbel moest maar eens afgelopen zijn. Het was hier geen jaarmarkt voor eliteaire intellectuele potsenmakers. Dit festival moest een gezonde onderneming worden voor alle mensen. En wie dat niet beviel kon vertrekken.

Ik was niet bang voor Harald Concetti: al was zijn vader dood, wat kon hij mij maken? Maar wat ik ook zei, het leek langs hem af te glijden.

Die auto's waren slechts het begin, later kwamen de operasterren op hun retour die in gezelschap van halfblote zangeressen popliedjes met orkestbegeleiding brachten. Het festival werd ons afgenomen, de nieuwe artistiek leider maakte er een schertsvertoning van waar de wereld om lachte. Twee jaar na de dood van zijn vader had hij het voor elkaar: de modderstroom bereikte het laagste punt.

Maar trofee of niet, voor de bikkelharde manier waarop Harald Concetti Lentini destijds aan de kant heeft geschoven, blijft ook de duurste limousine een schamele troost.

Als na een scherpe draai de zon in mijn gezicht valt, schuif ik weer naar de schaduwkant. Nu ziet Mondo mij via het opmaakspiegeltje. Weet hij meer dan ik? Ik sper mijn ogen veelbetekenend open en verdraai ze, onderwijl mijn hoofd in de richting van Lentini kantelend. Die zit er doodstil bij. Mondo gromt zijn keel schoon, maar gebaart alleen iets dat 'later' lijkt te betekenen, schudt zijn hoofd en trekt het tussen zijn schouderbladen.